

A close-up, high-angle portrait of a young girl with dark hair and eyes, wearing a brown headscarf. The lighting is soft and warm, highlighting her facial features. The text is overlaid on the right side of the image.

PARINOUSH
SANIEE

TAMMI

KOHTA-
LON
KIRJA

PARINOUSH SANIEE

KOHTALON
KIRJA

Suomentanut Anna Lönnroth

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI
HELSINKI

Persiankielinen alkuteos *Sahme man* ilmestyi 2003.

COPYRIGHT © PARINOUSH SANIEE 2003

Teos on suomennettu englanninkielisestä käännöksestä *The Book of Fate*.

SUOMENKIELINEN LAITOS © KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI 2014

PAINETTU EU:SSA

ISBN 978-951-31-7587-0

Henkilöt

Ahmad	Masumen isoveli
Ali	Masumen pikkuveli
Ardalan	Parvanen poika
Ardešir	Mansuren poika
Asghar Agha	Masumen kosija
Atefe	Masudin vaimo ja herra Maghsudin tytär
Ghamar-täti	Masumen äidin sisko
Bahman Khan	Mansuren mies
Dariuš	Parvanen pikkuveli
Dorna	Siamakin ja Lilin tytär, Masumen ensimmäinen lapsenlapsi
Tri Atai	korttelin apteekkari
Ehteram-Sadat	Masumen äidinpuoleinen serkku ja Mahmudin vaimo
Faati	Masumen pikkusisko
Faramarz Abdollahi	Širinin sulhanen
Farzane	Parvanen pikkusisko
Firuze	Faatin tytär, Masumen siskontyttö
Gholam-Ali	Mahmudin vanhin poika

Gholam-Hosein	Mahmudin toinen poika ja nuorin lapsi
Isoäiti	Masumen isän äiti
Aziz-mummi	Masumen äidin äiti
Hadži Agha	rouva Parvinin mies
Hamid Soltani	Masumen mies, kommunistiaktivisti
Khosro	Parvanen mies
Ladan	Masudin morsian
Lale	Parvanen toinen tytär
Lili	Parvanen tytär
Mahbube	Masumen isänpuoleinen serkku
Mahmud	Masumen vanhin veli
Manije	Hamidin nuorin sisko, Masumen käly
Mansure	Hamidin isosisko, Masumen käly
Masud	Masumen poika ja toinen lapsi
Masume (Masum)	kertoja ja romaanin päähenkilö
Sadeghi	Šahrzadin mies ja kommunistijärjestön johtajatoveri
Mohsen Khan	Mahbuben mies
Monir	Hamidin vanhin sisko, Masumen käly
Mostafa Sadeghi (Agha Mostafa)	Masumen isä
Herra ja rouva Ahmadi	Parvanen vanhemmat

Herra Maghsudi	Masudin sotatoveri ja myöhemmin esimies ja appi
Herra Motamedi	Masumen työpaikkana olevan valtionviraston varajohtaja
Herra Širzadi	Masumen työpaikkana olevan valtionviraston osastopäällikkö
Herra Zargar	Masumen esimies valtionvirastossa
Rouva Parvin	Masumen perheen naapuri
Nazy	Saidin vaimo
Parvane Ahmadi	Masumen paras ystävä
Sadegh Khan	Faatin mies, Masumen lanko
Said Zarei	Tri Atain apulaisfarmaseutti
Šahrzad (Šeri-täti)	Hamidin ystävä ja kommunistijärjestön johtajatoveri
Širin	Masumen tytär ja nuorin lapsi
Siamak	Masumen poika ja vanhin lapsi
Sohrab	Firuzen mies
Tayyebe (äiti)	Masumen äiti
Abbas-setä	Masumen setä
Asadolla-setä	Masumen setä
Hamid-eno	Masumen eno
Zahra	Mahmudin tytär ja keskimäinen lapsi
Zari	Masumen isosisko, joka kuoli, kun Masume oli viisivuotias

Tapahtumapaikat

Ahvaz	läntisen Khuzestanin maakunnan pääkaupunki Iranin ja Irakin rajan lähellä
Ghazvin	tärkeä kaupunki Pohjois-Iranissa
Golab-Darre	kaupunki Teheranin pohjois- puolella Alborz-vuoristossa
Kermanšah	Kermanšahin maakunnan pääkaupunki Länsi-Iranissa
Mašhad	pyhä kaupunki Koillis-Iranissa Afganistanin ja Turkmenistanin rajan lähellä, imaami Rezan pyhäkön sijaintipaikka
Demavendvuori	Teheranin pohjoispuolella sijaitsevan Alborzvuoriston korkein huippu
Qum	pyhä kaupunki Lounais-Iranissa, šiaaoppineisuuden keskus, Fatima al-Masumen pyhäkön sijaintipaikka
Rezayye	kaupunki Luoteis-Iranissa ja Länsi-Azerbaidžanin maakunnan pääkaupunki

Tabriz

Itä-Azerbaidžanin maakunnan
pääkaupunki Pohjois-Iranissa

Zahedan

Sistanin ja Balutšistanin
maakunnan pääkaupunki
Pakistanin ja Afganistanin
rajan lähellä

Sanasto

- agha* "herraa" vastaava kohteliaisuusmuoto
- haft sin* Kirjaimellisesti "Seitsemän S:ää", kevään alkuun sijoittuvan *noruzin*, eli iranilaisen uudenvuodenjuhlan, perinteinen kattaus. *Haft sin* -pöytään kuuluu seitsemän ruokaainetta, jotka kaikki alkavat farsinkielessä s:llä. Ne symboloivat uudelleensyntymää, terveyttä, onnellisuutta, vaurautta, iloa, kärsivällisyyttä ja kauneutta. Seitsemän ruokaainetta ovat omenat, idut, etikka, valkosipuli, sumakki, *samanu* (imellytetty vehnäpuuro) ja *senjed* (idänhopeapensaaseen makeat marjat). Lisäksi kattaukseen kuuluvat mm. peili, kynttilät, maalatut munat, kolikot, kultakalat ja ruusuvesi.
- hijab* tarkoittaa sekä musliminaisten pään peittävää asustetta että hillittyä islamilaista pukeutumistyyliä yleensä. Iranissa *hijabin* yleisimpiin muotoihin ovat perinteisesti kuuluneet päähuivi ja tšador. Vallankumouksen jälkeisenä aikana naisten on edellytetty käyttävän myös väljää, pitkää tunikaa tai viittaa.

- khan* entinen yläluokan tai heimopäälliköiden arvonimi, nykyään "arvoisaa herraa" vastaava kohteliaisuusmuoto.
- korsi* perinteinen iranilainen kaluste. Matala pöytä, jonka alla on lämmitin ja päällä peittoja. *Korsin* ympärillä istutaan patjoilla niin, että peitteet ulottuvat jalkojen päälle. Edullinen tapa pysytellä lämpimänä talvella, kun lämpö jää talteen patjojen ja peittojen väliin. Kylmien kuukausien aikana suurin osa perheen toiminnoista tapahtuu *korsin* ympärillä.
- hääsofreh* hieno kangas, usein kimmeltävin kulta- ja hopealangoon kirjailtu, joka levitetään lattialle ja koristellaan häjäjuhlallisuuksiin perinteisesti liittyvillä ruokalajeilla ja esineillä. Näihin kuuluvat peili ja kyntteliköt sen molemmin puolin, tarjotin, jolle on aseteltu monivärisiä mausteita, lisäksi makeis- ja leivonnaislajitelma, iso ohutleipä, värjättyjä munia, fetatyypistä juustoa, tuoreita yrttejä, kaksi sokeritoppaa, pullo ruusuvettä, pieni suitsutusastia pilviharmikin siementen polttamiseen ja avattu *Koraani* tai Hafizin runokirja.
- SAVAK salainen poliisi

ENSIMMÄINEN LUKU

Ystäväni Parvanen käytös yllätti minut kerta toisensa jälkeen. Hän ei piitannut isänsä kunniasta ja maineesta. Hän puhui kadulla äänekkäästi, katseli kauppojen näyteikkunoita ja toisinaan jopa pysähtyi osoittamaan minulle jotain. Sanoin hänelle yhä uudelleen, ettei sellainen ollut sopivaa ja että meidän piti lähteä, mutta hän ei välittänyt. Kerran hän jopa huusi minulle kadun toiselta puolelta, ja mikä pahinta, käytti etunimeäni. Minä vain rukoilin, että sulaisin ja imeytyisin maahan, niin kovin minua hävetti. Jumalan kiitos yksikään veljistäni ei ollut paikalla. Silloin olisi voinut tapahtua mitä tahansa.

Kun muutimme Qumista, isä antoi minun jatkaa koulunkäyntiä. Myöhemmin, kun kerroin hänelle, että Teheranissa tytöt eivät pitäneet tšadoria koulussa ja minulle naurettaisiin, hän antoi minun pitää huivia. Mutta minun piti luvata, että olisin varovainen enkä saattaisi häntä häpeään turmeltumalla ja menemällä pilalle. En oikein ymmärtänyt, mitä hän tarkoitti, tai miten tyttö voisi mennä pilalle niin kuin eltaantunut ruoka. Mutta tiesin, miten minun piti toimia, etten saattaisi häntä häpeään, vaikka en pitänytkään tšadoria ja pukeutunut hijabsääntöjen mukaan. Rakastan Abbas-setää! Kuulin

hänen sanovan isälle: "Veli-hyvä. Tytön pitää olla hyvä sisältä. Ei siinä ole kyse hijabista. Jos tyttö on paha, hän tekee tšadorinsa suojusta niin paljon pahaa, ettei isän kunnia jätä mitään jäljelle. Kun olette kerran muuttaneet Teheraniin, teidän täytyy elää niin kuin teheranilaiset. Ne ajat, kun tytöt lukittiin kotiin, ovat takana. Anna hänen mennä kouluun ja pukeutua niin kuin muutkin. Muuten hän on kaikkien silmätikkuna."

Abbas-setä oli hyvin viisas ja järkevä, eikä hän muuta voinutkaan olla. Siihen aikaan hän oli asunut Teheranissa jo melkein kymmenen vuotta. Hän tuli Qumiin vain silloin, kun joku oli kuollut. Ja aina kun hän tuli, isoäiti, jumala häntä siunatkoon, sanoi: "Abbas, tulisit käymään vähän useammin."

Abbas-setä nauroi kovaäänistä nauruaan ja sanoi: "Minkäs teet. Käske sukulaisten kuolla vähän useammin." Ja isoäiti läimäytti häntä ja nipisti häntä poskesta niin, että jälki näkyi kasvoilla pitkän aikaa.

Abbas-sedän vaimo oli kotoisin Teheranista. Qumiin tullessaan hänellä oli aina tšador, mutta kaikki tiesivät, ettei hän Teheranissa pukeutunut hijabsääntöjenn mukaan. Hänen tyttärensä eivät piitanneet mistään. He eivät noudattaneet hijabsääntöjä edes koulupukeutumisessaan.

Kun isoäiti kuoli, hänen lapsensa myivät suvun talon, jossa asuimme, ja jakoivat kullekin osuutensa. Abbas-setä sanoi isälle: "Veli, ei sinun enää kannata asua täällä. Pakkaa tavarasi ja tule Teheraniin. Laitetaan osuutemme yhteen ja perustetaan kauppa. Vuokraan sinulle talon jostain läheltä, ja teemme töitä yhdessä. Tule, ala raken-

taa omaa elämääsi. Teheran on ainoa paikka, missä voi hankkia rahaa.”

Ensin isoveljeni Mahmud vastusteli. Hän sanoi: ”Teheranissa ei välitetä uskosta ja uskonnosta.”

Mutta Ahmad-veljeni oli tyytyväinen. ”Totta, meidän täytyy lähteä”, hän toisteli. ”Täytyyhän meistäkin tulla jotain.”

Ja äiti varoitteli: ”Ajattele tyttöjä. Eivät he löydä sieltä kunnollista aviomiestä, Teheranissa kukaan ei tunne meitä. Ystävämme ja sukumme ovat kaikki täällä. Masume on saanut päättötodistuksen kuuden vuoden koulunkäynnistä ja opiskellut vielä ylimääräisen vuoden. Hänen on aika mennä naimisiin. Ja Faati menee kouluun tänä vuonna. Jumala tietää, miten hänen käy Teheranissa. Kaikki sanovat, etteivät Teheranissa kasvaneet tytöt ole oikein kunnollisia.”

Ali, joka oli neljännellä luokalla, sanoi: ”Ei hän uskaltaisi. Olenhan minä olemassa. Vahdin häntä kuin haukka, enkä anna hänen tehdä mitään.” Sitten hän potkaisu Faatia, joka istui leikkimässä lattialla. Faati alkoi huutaa, mutta kukaan ei kiinnittänyt siihen huomiota.

Menin halaamaan Faatia ja sanoin: ”Mitä puppua. Tarkoitatko, että kaikki Teheranin tytöt ovat pahoja?”

Ahmad-veli, joka kuollakseen halusi Teheraniin, äyskäisi: ”Suu kiinni!” Sitten hän kääntyi muihin päin ja sanoi: ”Ei meillä ole muuta ongelmaa kuin Masume. Naitamme hänet täällä ja muutamme Teheraniin sitten. Sillä tavalla meillä on yksi riesa vähemmän. Ja Ali voi vahtia Faatia.” Hän taputti Alia selkään ja sanoi ylpeänä, että pojassa oli intoa ja kunniallisuutta, ja hän varmasti osaisi toimia vastuullisesti. Minä tulin murheelliseksi. Ahmad

oli heti alkuun vastustanut koulunkäyntiäni. Kaikki johdettiin siitä, että hän ei itse opiskellut. Jäätyään monta kertaa kahdeksannelle luokalle hän lopulta jäi pois koulusta, eikä hän halunnut minun käyvän koulua enempää kuin hän.

Isoäiti, jumala häntä siunatkoon, oli myös ollut hyvin tyytymätön siihen, että kävin edelleen koulua, ja hän oli moittinut äitiä taukoamatta. ”Tyttyösi ei osaa mitään. Kun hän menee naimisiin, hänet lähetetään takaisin kuukauden sisällä.” Isälle hän sanoi: ”Miksi sinä tuhlaat rahaa tyttöön? Tytöistä ei ole mitään hyötyä. Heistä tulee toisten omaisuutta. Teet niin kovasti töitä ja käytät rahat häneen, ja lopulta joudut käyttämään vielä paljon enemmän siihen, että saat annettua hänet pois.”

Vaikka Ahmad oli melkein kaksikymmentävuotias, hänellä ei ollut kunnon työpaikkaa. Hän oli Assadollah-seidän kaupan juoksupoikana basaarissa, mutta tapasi vetelehtiä kaduilla. Hän ei ollut niin kuin Mahmud, joka oli vain kaksi vuotta häntä vanhempi, mutta vakava, luotettava ja hyvin hurskas, eikä koskaan jättänyt väliin rukouksia tai paastoa. Kaikki luulivat, että Mahmud oli Ahmadia kymmenen vuotta vanhempi.

Äiti halusi kovasti, että Mahmud menisi naimisiin äidin puoleisen serkkumme, Ehteram-Sadatin, kanssa. Hän sanoi, että Ehteram-Sadat oli sejed, profeetan jälkeläinen. Mutta minä tiesin, että veljeni piti isän puoleisesta serkusta Mahbubesta. Aina kun Mahbube kävi meillä, Mahmud punastui ja alkoi takelrella. Hän seisoi nurkassa ja katseli Mahbubea, varsinkin silloin, kun tšador valahti pään päältä. Ja Mahbube, jumala häntä

siunatkoon, oli niin leikkisä ja höpsö, että unohti pitää itsensä soveliaasti peitettynä. Aina kun isoäiti torui häntä ja käskei hänen käyttäytyä häveliäästi sellaisten miesten edessä, jotka eivät olleet lähisukulaisia, hän sanoi vain: "Älä nyt viitsi, isoäiti, hehän ovat kuin omat veljeni!" Ja sitten hän alkoi taas nauraa ääneen.

Olin pannut merkille, että heti Mahbuben lähdettyä Mahmud istui kahdeksi tunniksi rukoilemaan ja toisteli: "Jumala armahtakoon sieluamme! Jumala armahtakoon sieluamme!" Varmaankin hän oli mielessään tehnyt syntiä. Sen tietää yksin jumala.

Ennen muuttoa Teheraniin talossamme riideltiin ja kinnasteltiin pitkän aikaa. Ainoa asia, mistä kaikki olivat samaa mieltä, oli että minut piti naittaa ja minusta piti päästä eroon. Aivan kuin koko Teheranin väki olisi odottanut minun saapumistani, jotta voisi alkaa turmella minua. Joka päivä menin pyhän Masumen pyhäkköön ja rukoilin häntä tekemään jotain, että perheeni ottaisi minut mukaan ja antaisi minun käydä koulua. Itkin ja sanoin, että kunpa olisin poika tai sairastuisin ja kuolisin niin kuin Zari. Hän oli minua kolme vuotta vanhempi, mutta oli kahdeksanvuotiaana saanut kurkkumädän ja kuollut.

Jumalan kiitos rukouksiini vastattiin, eikä yksikään sielu koputtanut ovelle ja pyytänyt kättäni. Isä järjesti asiansa, ja Abbas-setä vuokrasi meille talon Gorgan-kadun läheltä. Ja sitten kaikki vain jäivät odottamaan, mitä minulle tapahtuisi. Aina kun äiti arveli olevansa kelpo ihmisten joukossa, hän sanoi, että Masumen oli aika mennä naimisiin. Ja minä punastuin häpeästä ja rai-vosta.

Mutta pyhä Fatima oli puolellani, eikä ketään ilmaantunut. Lopulta perheeni sai jollain keinolla toimitettua sanan entiselle kosijalleni, joka oli sittemmin mennyt naimisiin ja eronnut, että hänen olisi syytä ilmentyä taas paikalle. Hän oli varakas ja suhteellisen nuori, mutta kukaan ei tiennyt, miksi hän oli eronnut vaimostaan vain muutaman kuukauden jälkeen. Minusta hän vaikutti pahantuuliselta ja pelottavalta. Kun minulle selvisi, mitkä kauhut minua odottivat, viskasin sivuun kaiken muodollisuuden ja itsehillinnän, heittäydyin isäni jalkojen juureen ja kyynelehdin ämpärikaupalla, kunnes hän suostui ottamaan minut mukaan Teheraniin. Isä oli lempeäsydäminen, ja tiesin, että hän rakasti minua vaikka olinkin tyttö. Äidin mukaan isä oli alkanut vohottaa minusta sen jälkeen kun Zari oli kuollut. Olin hyvin laiha, ja isä pelkäsi, että minäkin kuolisin. Hän uskoi, että koska hän oli ollut kiittämätön Zarin synnyttyä, Jumala oli rangaissut häntä ottamalla tämän pois. Kuka tietää, oliko hän ollut kiittämätön minunkin syntymäni jälkeen. Mutta rakastin häntä todella. Hän oli meidän perheestämme ainoa, joka ymmärsi minua.

Joka päivä, kun hän oli tullut kotiin, minä otin pyyhkeen ja menin seisomaan piha-altaan ääreen. Hän laski kätensä olkapäälleni ja kastoi jalkansa altaaseen muutamia kertoja. Sitten hän pesi kätensä ja kasvonsa. Minä ojensin pyyhkeen, ja kuivatessaan kasvojaan hän kurkisteli pyyhkeen takaa ja hänen vaaleanruskeiden silmiensä katse kertoi minulle, että hän rakasti minua ja oli minuun tyytyväinen. Halusin suukottaa häntä, mutta niin ison tytön oli sopimatonta suukottaa miestä, vaikka tämä olikin hänen isänsä. Joka tapauksessa isän kävi mi-

nua sääliksi, ja minä vannoin koko maailman nimeen, etten turmeltuisi enkä aiheuttaisi hänelle häpeää.

Koulunkäynti Teheranissa oli sitten kokonaan toinen juttu. Ahmad ja Mahmud vastustivat kumpainenkin minun koulutustani, ja äiti uskoi, että ompelutunnit olivat paljon tärkeämpiä. Mutta kerjäämiselläni, anomisella ja vankkumattomilla kyyneleilläni onnistuin saamaan isän vastustamaan heitä, ja hän ilmoitti minut koulun kahdeksannelle luokalle.

Ahmad oli niin raivoissaan, että halusi kuristaa minut, ja käytti kaikki tekosyyt päästäkseen hakkaamaan minut. Mutta minä tiesin, mikä häntä oikeasti kalvoi, joten pidin suuni kiinni. Kouluun ei ollut kotoa kovinkaan pitkä matka, viidentoista kahdenkymmenen minuutin kävely. Aluksi Ahmad seurasi minua salaa, mutta minä kietouduin tšadoriini tiukasti ja pidin tarkasti huolta, etten antanut hänelle mitään veruketta. Mahmud puolestaan lakkasi kokonaan puhumasta minulle, eikä kiinnittänyt minuun enää mitään huomiota.

Lopulta he molemmat saivat työpaikan. Mahmud meni basaariin töihin herra Mozafarin veljen omistamaan kauppaan, ja Ahmad pääsi oppipojaksi Šemiranin kaupunginosassa sijaitsevaan puusepänliikkeeseen. Herra Mozafarin mukaan Mahmud vietti kaupassa kaikki päivät ja häneen saattoi luottaa, ja isällä oli tapana sanoa, että Mahmud se tosiasiallisesti pyörittää herra Mozafarin liikettä. Ahmad puolestaan löysi nopeasti paljon ystäviä ja alkoi tulla myöhään kotiin. Viimein kaikki tajusivat, että hänestä lähtevä lemu johtui alkoholin, tarkemmin sanottuna arrakin, juomisesta, mutta kukaan ei sanonut

mitään. Isä painoi päänsä eikä vastannut hänen tervehdykseensä, Mahmud kääntyi pois ja sanoi: "Jumala armahtakoon. Jumala armahtakoon." Äiti lämmitti nopeasti ruoan ja sanoi: "Lapsiparan hammasta särkee, ja hän on hieronut siihen alkoholia." Jäi vähän epäselväksi, mikä se sellainen hammassärky oli, joka ei koskaan hellittänyt. Äiti otti tavakseen suojella Ahmadia. Olihan tämä loppujen lopuksi hänen suosikkinsa.

Ahmad-herra oli keksinyt toisenkin ajanvietteen: hän oli alkanut tarkkailla naapurimme rouva Parvinin taloa yläkerran ikkunasta. Rouva Parvin touhusi yleensä jotain etupihalla, ja tietenkään hänen tšadorinsa aina tipahti. Eikä Ahmad liikahtanutkaan asemistaan olohuoneen ikkunan äärestä. Kerran näin heidän jopa keskustelevan merkein ja elein.

Joka tapauksessa Ahmadilla oli niin paljon mielessään, että hän unohti minut. Jopa silloin, kun isä antoi minun mennä kouluun huivi päässäni täyden tšadorin sijasta, huutamista ja tappelua kesti vain yhden päivän. Ei Ahmad unohtanut, hän vain lakkasi haukkumasta minua eikä puhunut minulle enää ollenkaan. Hänelle minä olin synnin ruumiillistuma. Hän ei edes katsonut minuun päin.

Mutta minä en välittänyt. Kävin koulua, sain hyviä arvosanoja ja paljon ystäviä. Mitä muuta saatoin elämältä haluta? Oli todella onnellinen, varsinkin sen jälkeen, kun Parvanesta tuli paras ystäväni, ja lupasimme kertoa toisillemme kaikki salaisuudet.

Parvane Ahmadi oli tyytyväinen ja iloinen tyttö. Hän oli hyvä lentopalloissa ja pelasi koulun joukkueessa, mutta muuten koulutyö ei sujunut kovin hyvin. Olin varma

siitä, että hän ei ollut paha tyttö, mutta hän ei piitannut monistakaan periaatteista. Tarkoitan, ettei hän osannut erottaa hyvää pahasta eikä oikeaa väärästä, eikä hänellä ollut hajuakaan siitä, miten pitää huolta isänsä hyvästä maineesta ja kunniaista. Hänellä oli kyllä veljiä, mutta hän ei pelännyt heitä. Toisinaan hän jopa tappeli heidän kanssaan, ja jos he löivät häntä, hän löi takaisin. Luke-mattomat asiat naurattivat Parvanea, ja hän nauroi välittämättä siitä, missä sattui olemaan, jopa keskellä katua. Aivan kuin kukaan ei olisi sanonut hänelle, että kun tyttö nauraa, hänen hampaansa eivät saa näkyä, eikä ääntä kuuluu. Hänestä oli kovin kummallista, kun minä sanoin, ettei se ollut soveliasta ja käskin hänen lopettaa. Hänen kasvoilleen tuli hämmästynyt ilme, ja hän kysyi miksi. Joskus hän tuijotti minua ikään kuin olisin tullut jostain toisesta maailmasta. (Eikö se vähän ollutkin niin?) Hän esimerkiksi tiesi kaikki automerkit ja toivoi, että hänen isänsä ostaisi mustan Chevroletin. Minä en tiennyt, millainen auto Chevrolet oli, mutta en halunnut tunnustaa sitä ja menettää kasvojani.

Yhtenä päivänä osoitin kaunista autoa, joka näytti uudelta, ja kysyin: "Parvane, onko tuo sellainen Chevrolet, josta niin pidät?"

Parvane katsoi autoa, sitten minua, räjähti nauramaan ja melkein kirkui: "Onpas hassua! Tyttö luulee Fiatia Chevroletiksi."

Olin korviani myöten punainen ja kuolemassa häpeään – kahdesta syystä: siksi, että hän nauroi, ja siksi että olin tyhmyyksissäni tullut paljastaneeksi tietämättömyyteni.

Parvanen kotona oli sekä radio että televisio. Olin nähnyt Abbas-sedän luona television, mutta meillä oli vain

iso radio. Isoäidin vielä eläessä tai silloin, kun Mahmud oli kotona, emme kuunnelleet musiikkia, koska se oli syntiä, varsinkin jos laulaja oli nainen ja kappale iloinen. Vaikka isä ja äiti olivat kumpikin hyvin uskonnollisia ja tiesivät musiikinkuuntelun olevan moraalitonta, he eivät olleet niin tiukkoja kuin Mahmud ja kuuntelivat lauluja mielellään. Kun Mahmud ei ollut kotona, äiti laittoi radion päälle. Äänen hän piti tietenkin hiljaisella, etteivät naapurit kuulleet. Hän osasi jopa joidenkin laulujen sanat, varsinkin Puran Šahpurin, ja hänellä oli tapana lauleskella hiljaa keittiössä.

Kerran sanoin: "Äiti, sinä osaat aika monta Puranin laulua."

Äiti posahti kuin ilotulitusraketti ja ärjäisi: "Suu kiinni! Mitä sinä oikein puhut? Älä ikinä sano mitään tuollaista veljesi kuullen."

Kun isä tuli kotiin lounaalle, hän pani radion päälle kuunnellakseen kello kahden uutiset, ja unohti sitten sammuttaa sen. Golha-musiikkiohjelma alkoi, ja isä rupesi huomaamattaan keinuttelemaan päätään musiikin tahdissa. Ihan sama mitä muut sanovat. Minä tiesin, että isä rakasti Marzien ääntä. Kun hänen lauluaan soitettiin, isä ei koskaan sanonut: "Jumala armahtakoon. Pankaa se toosa kiinni." Mutta Vighenin laulaessa hän yhtäkkiä muisti uskonsa ja huusi: "Se armenialainen on taas äänessä! Radio kiinni!" Mutta minä rakastin Vighenin ääntä. En tiedä miksi, mutta minulle tuli siitä aina mieleen Hamid-eno. Sikäli kuin muistan, hän oli komea mies. Erilainen kuin veljensä ja siskonsa. Hän tuoksui partavedelle, mikä oli minun elämässäni harvinaista... Kun olin lapsi, hänellä oli ta-

pana ottaa minut syliinsä ja sanoa äidille: "Hyvin tehty, sisko. Miten kauniin tytön olet synnyttänyt. Jumalan kiitos hänestä ei tullut samannäköinen kuin veljistään. Muuten sinun olisi pakko hankkia iso tynnyri ja säilöä hänet!"

Ja äiti vastasi: "Mitä sinä oikein puhut? Mitä minun pojassani on vikana? He ovat niin komeita kuin suinkin, vähän oliivinvärisiä, mutta ei se ole paha. Ei miehen kuulu-kaan olla kaunis. Jo vanhastaan on sanottu, että miehen kuuluu olla epämiellyttävä, ruma ja pahansuinen." Äidillä oli tapana laulahtaa viimeiset sanat, jolloin Hamid-eno nauroi ääneen.

Olin samannäköinen kuin isäni ja hänen siskonsa. Kaikki aina luulivat minua ja Mahbubea siskoksiksi. Mutta hän oli minua kauniimpi. Minä olin laiha ja hän oli pulska, minulla oli piikkisuora tukka, jota ei saanut kihartumaan millään ilveellä, hänellä taas oli tuuheat kiharat. Mutta meillä molemmilla oli tummanvihreät silmät, vaalea iho ja poskille nauraessa painuvat hymykuopat. Hänen hampaansa olivat vähän epätasaiset, ja hän sanoi aina: "Olet niin onnekas. Hampaasi ovat niin tasaiset ja valkoiset."

Äiti ja muu perhe näyttivät erilaisilta. Heillä oli oliivinsävyinen iho, mustat silmät, taipuisat hiukset, ja he olivat hiukan tukevia. Kukaan ei kuitenkaan ollut yhtä muheka kuin äidin sisko, Ghamar-täti. Eivätkä he tietenkään olleet rumia. Etenkään äiti. Kun hän poisti naamakarvansa langalla ja nyppi kulmakarvansa hän oli täsmälleen samannäköinen kuin neiti Auringonpaiste lautastemme ja kulhojemme kuvissa. Äidillä oli luomi suupielessä, ja

KIELLETTY KIRJA JOSTA TULI MENESTYSROMAANI

Kohtalon kirja kertoo iranilaisen naisen tarinan viiden myllertävän vuosikymmenen ajalta. Se on vaikuttava romaani kielletystä rakkaudesta, julmuudesta ja toivosta – ja harvinaislaatuinen kurkistus iranilaiseen elämään.

Etukannen valokuva: Shutterstock | takakannen valokuva: iStockphoto
84.2 | www.tammi.fi | ISBN 978-951-31-7587-0

